

svojske živahnosti, ki se v oljnih pejzažih redno umakne tehtajočemu in ureja-jočemu razumu. Čutnosti v teh pokrajinskih slikah ni, saj žive lastno življenje, po svojih zakonih, neodvisnih od narave, ki si jih daje umetnik sam. Oeltjen ustvarja izključno iz notranjosti in oblikuje svoj svet. Zato njegove slike niso nikdar reprodukcije predmetov, temveč vselej njihova upodobljena nevidna notranja resničnost.

Zanimivo je opazovati, kako ta severnjak gleda in občuti našo zemljo. Slučajno nam nudi zadnja razstava mariborske „Brazde“ možnost za primerjanje. Kakor da sploh ni solnca na teh vročih haloških goricah, ki žare v pisanih barvah in kjer trepeti ozračje, tako so Oeltjenove pokrajine hladne, skoraj mračne. In ti viničarji in kmetje se zde kakor abstrakcije ljudi, le oblikovana predstava o njih, kakor so pokrajine zgolj medel spomin resničnih pokrajin. Očiten je močan Munchov vpliv. O čutnem doživljanju in oblikovanju ni sledu. Podobe so kakor simboli, kjer služijo oblike in kolorit samo čim popolnejšemu izrazu nevidnega. — Kako ume vso paletu podrediti temu cilju, kaže Trgatev. O naturalistični točnosti v barvnem pogledu tod ne moremo več govoriti, barva je le še sredstvo, s katerim suvereno gradi nove, po svoje skladne in tudi prikupne vrednote.

Med akvareli je nekaj prav sočnih in blesteče lahkotnih del, kjer je slikar pokazal, da mu prava akvarelna slikarska tehnika ni tuja. Beneški motiv pa Žegnanje, Led na Dravi in še nekatere so dokazi, da zna z najskromnejšimi sredstvi ujeti na papir še tako krhko svetlobno nastrojenje, da ponekod zaveje iz podobe skoraj malce topline. — Grafika očitneje kaže pristne ekspresionistične prvine, kakor jih poznamo iz povojne nemške grafike. Med razstavljenimi zbirkami se zdi Trgatev — morda zaradi naturalističnega podajanja — še najbolj osebna. Izmed ostalih so gorski motivi krepko dognani, enako kakor listi iz cikla Na ledeni plošči.

Portretne glave iz gline, katere je razstavila Elza Oeltjenova, kažejo solidno dekorativno sposobnost. Vzor jim je arhitektonska mirnost in zaključenost, sila karakterizacije je znatno skromnejša, pogreša življenje, notranjo moč in izrazitost. Prikupnejše so male živalske plastike, ki predstavljajo prav dobra umetnostno obrtna dela. Skoraj enobarvni pasteli (obmorske vedute) so ilustrativnega značaja in osebno malo izraziti.

Razstava je bila po svoji kvalitetni stopnji izmed najboljših, kar smo jih videli zadnje čase, a za nas še posebno zajemljiva, ker je pokazala, kako tujec gleda na našo zemljo in naše ljudi. Oeltjenove slike iz Haloz so tako izrazito germanske, tako tuje našemu čuvstvovanju in pojmovanju, da nam morejo predočiti vso razliknost tvorčeve duhovnosti od naše. Prav ob takih prilikah moremo šele pravilno oceniti ne le svojstveni značaj in moč umetnikove osebnosti, temveč tudi prevažno pomembnost narodnostne pripadnosti za umetniško ustvarjanje. To spoznanje nam pa more spet razbistriti pogled, da jasneje vidimo in precenimo svojo samoraslost.

K. Dobida.

SLIKARSKA RAZSTAVA ŠTEFANA BAKOVIĆA. V pritličju Hedžetove trgovinske hiše v Frančiškanski ulici v Ljubljani je začetek minilega decembra razstavil akademski slikar Štefan Baković, profesor na splitski srednji tehnični šoli, zbirko oljnih slik. Med to stotino platen je bila deseterica pokrajin iz dalmatinskega Zagorja in iz splitske okolice, vse drugo so pa bile portretne in žanrske kompozicije.

Baković je bil na praški akademiji učenec Vlahu Bukovca. Učiteljevega vpliva se prav za prav ni nikdar popolnoma otresel, najbrže si tega tudi ni prizadeval. Saj mu gre očitno le za kar mogoče verno podajanje modelov, oblečenih v slikovite dalmatinske ljudske noše, morda celo v glavnem za slikanje teh prelepo pisanih noš samih. Drugih estetskih problemov slikar ne poskuša načenjati. Zato je treba njegovo slikarstvo, ki kaže znake neke hotene starinske ustaljenosti, ocenjati v bistvu le kot narodopisno, vse pohvale vredno prizadevanje. Umetnostno je Bakovićevo močno neosebno slikarsko delo ostalo tesno v sponah Bukovčeve šole, katere pa vzlic krepki in odločni potezi, ki ji ni za malenkostne podrobnosti, ne dosega ne po oblikovni moči ne po barvni izrazitosti. — Značilno je za naše ljubljanske razmere, da je razstavo obiskalo nenavadno mnogo ljudi in da so le-ti dokazali svoje globoko zadovoljstvo z nakupom številnih razstavljenih slik, ki so jim po svoji pripovedni vsebini očitno močno ugajale.

K. Dobida.

MAX LIEBERMANN. Z Maksom Liebermannom, ki je dne 8. februarja 1935. umrl v Berlinu, je nemško slikarstvo izgubilo enega najodličnejših, morda celo svojega najvidnejšega predstavitelja. Skoraj šestdeset let je stalo njegovo ime v ospredju nemške oblikujoče umetnosti in ohranilo v vseh izpremembah mode, smeri in umetnostnega vrednotenja svoj blesk in svojo veljavo.

Rodil se je Maks Liebermann leta 1847. v Berlinu kot sin stare in bogate židovske bankirske rodovine. Po prvih studijah v domovini sta na mladega slikarja v Parizu odločilno vplivala Millet in Munkacsy. Še mlad je prišel na Nizozemsko, kjer so ga močno privlačevali stari mojstri in pokrajina. Tam se je sprijateljil z židovskim rojakom Israelsom. Od njega je prejel mnogo pobud, kakor je tudi studij holandskih klasičnih mojstrov močno učinkoval na njegov razvoj, katerega je kasneje Degasov krepki vpliv odločilno oplodil.

Ko je Liebermann pričel delati, je vladala v Nemčiji še romantika. Slikarji so ustvarjali po mračnih delavnicah in slikali po ustaljenih vzorih v zgodovinske noše oblečene modele. Vsa slikarska umetnost je bila odtujena življenju, brez poleta in stika z resničnim svetom. Tu je pričel Liebermann, notranje svoboden tvorec, neodvisen in zmerom sodoben. Njegove prve slike so zbujale pozornost in ogorčenje. Izbiral je modele iz preprostega, vsakdanjega življenja, jih točno in verno obnavljal, brez sleherne anekdotske ali literarne primeši. Sprva je opaziti še vpliv mračnih slikarjev Munkacsyjeve smeri, kmalu pa postanejo njegove podobe svetle, blesteče: postal je prvi nemški slikar luči, ozračja. Liebermann je prvi nemški pleinairist, veliki mojster impresionizma.

Važneje pa je, da je ravno on prvi razširil snovni obseg nemškega slikarstva, in to skoraj v nekem socialnem pravcu. Prvi je uvedel v oblikujočo umetnost življenje vsakdanjosti, slikal delavca pri delu, kmeta na polju, opazoval malega človeka brez sentimentalnosti in skušal zajeti vse značilne oblike sodobnega življenja. Njegovi sportni prizori segajo do konca minilega veka.

Izliv njegovega realističnega značaja je objektivnost, s katero je oblikoval, kar je videl. Ta odkritosrčna resničnost se stopnjuje do skoraj neosebnega obnavljanja, kjer ni nič več prostora za čuvstvenost, za človeško sočutje in toplino. Ves vidni svet mu je bil v bistvu zgolj slikarski problem. Njegova dela so prepolna življenjskega napona, v njih je ujeto gibanje in utripanje teles, da se zde portreti živi in da nikdar ne občutiš poze in narejenosti. In pri vsem tem so ti njegovi modeli, čevljar v delavnici, predice in ženske, ki skubejo gosi,